

บทที่ 5

อภิปราย สรุป และเสนอแนะ (Discussion, Conclusion and Suggestion)

การศึกษา ผลประโยชน์จากการค้าไทย – ลาว ณ จุดที่มีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจ เกิดขึ้นมาจากความสนใจที่มีต่อการศึกษาความคุ้มค่าของ โครงการลงทุนก่อสร้างในครั้งแรกซึ่งรัฐบาลไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการปรึกษาโครงการนี้เป็น จำนวนเงินสูงถึง 20 ล้านบาท ผลการศึกษาวิเคราะห์จากทีมที่ปรึกษาการลงทุนก่อสร้างซึ่งจะแล้วเสร็จใน พ.ศ.2550 แต่เมื่อผลการศึกษาวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษาออกมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ก็ยังมีความไม่ แน่ใจว่าจะมีโอกาสที่จะก่อสร้างสะพานแห่งนี้ด้วยหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของ การศึกษาความ คุ้มค่าทางเศรษฐกิจของโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ซึ่งเน้นไปที่รูปแบบการค้าและเศรษฐกิจไทย – ลาว ที่มีขึ้นระหว่างกัน โดยมีจุดหมายที่จะเน้น การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าในเชิงบวกและเชิงลบ ในทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการค้า ไทย – ลาว – เวียดนาม ทั้งในจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน เป็นสำคัญ

รายละเอียดเชิงเทคนิคเกี่ยวกับการศึกษาความคุ้มค่าของโครงการลงทุนก่อสร้างสะพานข้าม แม่น้ำโขงแห่งที่ 3 โดยรัฐบาลสมัยที่ผ่านมา (พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร) นั้น พบว่ามีบริษัทที่ปรึกษา รวมทั้งสิ้น 4 บริษัท ประกอบด้วย

- (1) การศึกษาความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐกิจและงานวิศวกรรม
- (2) ความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการสัญจรผ่านลำน้ำโขง ตามแนวที่จะมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3
- (3) การศึกษาผลกระทบที่มีต่อชีวิต ชาวไทย – ชาวลาว – ชาวเวียดนาม ในเขตรอยต่อพื้นที่ โดยรอบดังกล่าว

ความเป็นไปได้ที่โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะเกิดขึ้นหรือไม่ ในขณะนี้ จึง ขึ้นอยู่กับ

- (1) ผลการศึกษาความคุ้มค่าของโครงการลงทุนโดยทีมที่ปรึกษาจำนวน 4 ทีมงาน
- (2) การกำหนดนโยบายเร่งด่วนและการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของคณะรัฐบาล ซึ่งมีการ เปลี่ยนผ่านมือจากรัฐบาลทักษิณซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการมายังรัฐบาลเฉพาะกาลที่มี คมช. กำกับดูแลอยู่ใน ขณะนี้
- (3) ความต้องการของภาคเอกชนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะที่จังหวัดนครพนม ที่มีมากกว่าข้อเรียกร้องของรัฐบาลลาวและชาวลาวในแขวงคำม่วนและที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจะได้

เป็นประตูลู่ธุรกิจการค้าในประเทศเวียดนาม เพราะจุดที่มีการจัดก่อสร้างแห่งนี้มีระยะทางที่สั้นที่สุดใน การเข้าสู่ประเทศเวียดนาม

(4) นักธุรกิจและชาวเวียดนามไม่มีใครแสดงความยินดีต่อผลที่จะเกิดต่อระบบเศรษฐกิจของ เวียดนามเท่าใดนัก เพราะว่าถนัดหมายเลข 9 เชื่อมระบบเศรษฐกิจของทั้ง 3 ประเทศได้คืออยู่แล้ว

(5) ผู้ประกอบการชาวลาวที่ทำการค้าสินค้าไทยกับชาวเวียดนาม แสดงออกถึงความต้องการที่ จะให้สะพานข้ามแม่น้ำโขงในจุดที่ 3 นี้ แล้วเสร็จ

(6) ประชาชนลาวในพื้นที่จังหวัดนครพนม – แขวงคำม่วน มีความต้องการสัญจรข้ามแม่น้ำโขง มายังฝั่งไทยมากยิ่งขึ้น เพื่อหาซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และสินค้าที่จำเป็น อาทิ เครื่องนุ่งห่มแฟชั่น ผ้า ผืนและอุปกรณ์ตัดเย็บ รวมทั้ง เครื่องสังฆภัณฑ์ และเครื่องมือทางการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการ นำเข้าสินค้าทุน ซึ่งหมายถึง น้ำมัน และอุปกรณ์ก่อสร้าง เป็นต้น

ความต้องการที่จะมีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในจังหวัดนครพนม เป็น ความต้องการของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนได้เสียและเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ คือ

(1) นักธุรกิจและผู้บริหารขนส่งสินค้าที่ต้องการขยายกิจการออกไปในประเทศเวียดนาม ตลอดจนกลุ่มนักธุรกิจที่ต้องการจะขายสินค้าไทยที่เป็นผลผลิตส่วนเกินออกไปสู่เวียดนาม ในขณะที่ ระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วมาก

(2) ชาวเวียดนามที่ตั้งรกรากในจังหวัดนครพนมนับจากสงครามเวียดนามเป็นต้นมา กับ ชาว เวียดนามในประเทศเวียดนามที่สืบเชื้อสายกันมานิยมที่จะเดินทางไปมาหาสู่กัน

(3) ชาวลาวในแขวงคำม่วน

(4) ผู้ประกอบการลาว และผู้บริหารขนส่งสินค้าไทยไปยังเวียดนาม

5.1 สถานการณ์ในปัจจุบันเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3

(1) ผลประโยชน์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในระยะอันใกล้จากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่ง ที่ 3 ณ จุดนี้ ยังมีไม่มากเท่ากับจุดที่ก่อสร้างแล้วเสร็จไปก่อนหน้านี้ นั่นคือ สะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 2 (จังหวัดมุกดาหาร – แขวงสะหวันนะเขต) ส่วนหนึ่งนั้น เกิดจากความจริงที่ว่า ขนาด ของระบบเศรษฐกิจและความต้องการสินค้าไทย ณ จุดผ่านด่านศุลกากรถาวรมุกดาหารมีมากกว่า จุดผ่านด่านของจังหวัดนครพนมมากมายหลายเท่าตัว เพราะว่าเส้นทางคมนาคมขนส่งถูกเชื่อมโยง เข้าด้วยกัน ด้วยโครงการเชื่อมโยงเส้นทางทางการขนส่งทางบก ซึ่งเรียกว่า East – West Corridor และ มีความสำเร็จไปแล้วเป็นส่วนหนึ่ง โครงการนี้ที่มีการพัฒนาเส้นทางทางการขนส่งทางด้านทิศ ตะวันออก โดยนับจากถนัดหมายเลข 9 ไปสิ้นสุดปลายทางที่ทำเรือคาน้ำของประเทศเวียดนาม อย่างเสร็จสมบูรณ์

- (2) เส้นทางการคมนาคมขนส่งทางบกในแขวงคำม่วนยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ใช้งานได้ดี ในช่วงขณะนี้ เพราะเส้นทางดังกล่าวถูกใช้เพื่อการขนส่งอุปกรณ์สำหรับการก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2 โดยพบว่า ข้าราชการของสปป.ลาวในระดับแขวงของแขวงคำม่วน มีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ถ้าการก่อสร้างสะพานข้ามน้ำโขงแห่งที่ 3 ได้เริ่มต้นตั้งแต่นี้ ก็จะประสบความสำเร็จทันเวลากับการพัฒนาโครงข่ายถนนหนทางใน สปป.ลาว ซึ่งอยู่บริเวณโดยรอบเขื่อนน้ำเทิน 2 ให้ใช้งานได้อย่างแล้วเสร็จทันเวลา
- (3) ระยะเวลาการคืนทุนของโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในทัศนะของข้าราชการไทยส่วนใหญ่เห็นว่าจะต้องใช้เวลานานถึง 10 ปี โดยพิจารณากันว่า 5 ปีนับจากนี้ ระบบเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนมเพิ่งจะเริ่มต้นประสานประโยชน์กับประเทศเวียดนามได้ หลังจากนั้น ระบบเศรษฐกิจของจังหวัดนครพนมจะมีการเติบโตต่อไป ในขณะที่เอกชนไทยกลับมองว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมีทั้งหมดที่นับเป็นต้นทุนได้และที่นับเป็นต้นทุนไม่ได้ และสะพานแผ่นดินที่เกิดขึ้น ระหว่างจังหวัดนครพนม – แขวงคำม่วน จะเป็นสื่อกลางที่ทำให้การไหลไปมาของสินค้าและบริการไทยมีอัตราเข้า – ออก สู่วียดนามได้อย่างรวดเร็วกว่าจุดอื่นๆ ที่ผ่านมา และเมื่อมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการคมนาคมทางบกในฝั่งลาวด้วยแล้ว ก็อาจมีความเป็นไปได้ที่ สินค้าไทยซึ่งเคยผ่านด่านจังหวัดมุกดาหารมุ่งสู่แขวงสะหวันนะเขตจะแยกมาใช้จุดผ่านด่านจังหวัดนครพนม เป็นการทดแทน

5.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้

การศึกษาความคุ้มค่าในด้านการค้าและระบบเศรษฐกิจของโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจ มีการประมาณการ โดยข้าราชการระดับสูงของจังหวัดนครพนมว่า โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะสามารถคืนทุนเป็นต้นทุนได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่ต่ำกว่า 10 ปี เพราะว่า ปริมาณสินค้าไทยในระบบการค้าขายแลกเปลี่ยนโดยรอบจังหวัดนครพนม จะหลังไหลเข้ามาสู่จุดผ่านแดนที่จังหวัดนครพนมกันมากยิ่งขึ้น โดยพบว่า สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ดังกล่าว จะเป็นทางเลือกสำคัญสำหรับการข้ามแม่น้ำโขงเปรียบเทียบกับจุดต่างๆ รวมทั้ง พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองนครพนมก็จะขยายตัวออกไปด้วย

นอกจากนี้ ปริมาณการค้า การลงทุนในภาคอุตสาหกรรม และการลงทุนในภาคบริการ เช่น โรงแรมและร้านอาหาร รวมทั้ง แนวโน้มของการท่องเที่ยวระหว่างไทย (จังหวัดนครพนม และจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง) – ลาว (แขวงคำม่วน) และระหว่างไทย (จังหวัดนครพนม และจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง) – เวียดนาม (เมืองเว้ – เมืองวินห์ – จังหวัดกว๋างบิ่ง) จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก

สิ่งที่จะเกิดตามมา ก็คือ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านสื่อโทรทัศน์และรายการวิทยุของไทย ซึ่งเรียกว่า วัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) ซึ่งมีการเน้นสัญลักษณ์ จาก ตรา และยี่ห้อ ของสินค้า

ไทย ที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์วิทยุเข้าไปถึง สปป.ลาว จะสร้างปฏิกิริยาที่ทำให้สินค้าไทยเป็นที่ต้องการ และถูกขนส่งเข้าไปสู่ทั้งสองประเทศนี้ได้อย่างต่อเนื่อง อัตราการบริโภคสินค้าไทยและการใช้เครื่องนุ่งห่ม ที่ได้มีการนำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์และวิทยุ ด้วยกระบวนการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนที่เกิดขึ้นมาจากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากความนิยมในสินค้าไทย ซึ่งปรากฏว่ามี ตรา ยี่ห้อ บรรจุภัณฑ์ และรูปแบบสินค้า ในแบบเดียวกับที่รายการโทรทัศน์และวิทยุไทยได้นำเสนอ ซึ่งทั้งหมดนี้ ทำให้สินค้าไทยเป็นที่นิยมสำหรับชาวลาวและชาวเวียดนามอย่างกว้างขวาง

ผลการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า โลจิสติกส์ เป็นตัวการที่ใช้ในการเชื่อมโยงธุรกิจและการค้า ซึ่งนำมาใช้ในการจัดการและควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค (Wikipedia, 2006) ในลาวและเวียดนามได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นไปอย่างที่ไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การค้าการลงทุนอย่างจริงจังในระยะแรก อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายสินค้าจากไทยไปสู่อลาวและเวียดนามก็มีลักษณะเดียวกับการแพร่กระจายสินค้าไทยออกไปสู่ทั่วโลก อันเนื่องมาจากอิทธิพลของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และการปะทะกับวัฒนธรรมอื่นๆ ในลักษณะที่มีการข้ามพรมแดนระหว่างกัน (Cross Cultural Encounters) ดังเช่น อิทธิพลของการสื่อสารสนเทศโดยโทรทัศน์และวิทยุ เป็นต้น ดังนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากจะมีอิทธิพลต่อการสื่อสารข้ามพรมแดนแห่งรัฐซึ่งได้นำเอาวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างมาปะทะและแลกเปลี่ยนกันแล้ว ยังได้นำเอาการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการข้ามพรมแดนแห่งรัฐออกสู่โลกภายนอก โดยพึ่งพาเส้นทางการคมนาคมขนส่งเท่าที่มีอยู่ ด้วยเหตุนี้ สินค้าที่ส่งไปขายโดยข้ามพรมแดนวัฒนธรรมไทย – ลาว ยังได้นำเอาแบบแผนการบริโภคแนวใหม่เข้าไปสู่สังคมลาวและเวียดนามอีกด้วย

ปรากฏการณ์ที่เป็นโลกาภิวัตน์ (Theory and Concept of Globalization) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ (Economic - Based) เป็นพื้นฐาน และส่งผลต่อรูปแบบการบริโภคสินค้า (Consumption Patterns) หรือวัฒนธรรมการบริโภค (Consumption Culture) เป็นประเด็นที่ตามมา

ความนิยมในสินค้าไทยและความขาดแคลนสินค้าพื้นฐานต่อการพัฒนาประเทศเป็นสาเหตุที่ทำให้ลาวขาดดุลการค้ากับไทย และเมื่อทำการศึกษากับกรณีของเวียดนามก็จะพบว่าเวียดนามนำเข้าสินค้าไทยด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน หลักการนี้เป็นข้อพิสูจน์และรองรับสมมติฐานของทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) ในประเด็นที่ว่าด้วยอุปสงค์ – อุปทาน (Demand - Supply) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไทยถ่ายเทผลผลิตส่วนเกินออกไปสู่อลาวและเวียดนาม แต่เมื่อพิจารณาด้วยหลักการของทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Theory) ซึ่งกล่าวถึง ความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต (Factor Abundance) ก็จะพบว่า ผลการศึกษาไม่มีความสอดคล้องกับหลักการทางทฤษฎี เพราะว่า ไทย – ลาวต่างก็มีปัจจัยการผลิตที่คล้ายกัน โดยเฉพาะลาวนั้น มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

ภายในประเทศเป็นอย่างยิ่ง แต่ไทยได้เปรียบลาวในด้านการสะสมทุน สินค้าทุน และความชำนาญของแรงงานในระบบอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ ลาวกำลังดำเนินยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทที่ส่งเสริมการส่งออกความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการให้สิทธิประโยชน์แก่ไทยและเวียดนามเพื่อรองรับการลงทุนทางตรงในลาว จากข้อมูลทฤษฎีที่มีผ่านมา พบว่า ลาววางตำแหน่งทางการเมืองระหว่างประเทศกับเวียดนามในลักษณะที่มีความพิเศษมากกว่าไทย จากหลักฐานทั้งหมดและจากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของผู้ในระดับแขวงคำม่วน สะท้อนให้เห็นว่า ลาวกำลังดำเนินตามแนวทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมใหม่ (Neo – Liberal Trade Theory)

ผลการศึกษาชิ้นนี้ มีความสอดคล้องต้องกันกับผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมามาในประเด็นต่างๆ ดังนี้คือ

(1) การบริโภคนสินค้าของชาวลาวกำลังเปลี่ยนแปลงไป และสังคมลาวกำลังมีการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม กล่าวใน การศึกษาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นกำแพงนครเวียงจันทน์

(2) อิทธิพลของสื่อสารสนเทศของไทยมีอิทธิพลต่อการบริโภคนสินค้าของชาวลาว สินค้าที่ลาวนิยมนำเข้าจากไทย คือ สินค้าที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาของสื่อโทรทัศน์ กล่าวใน การค้าไทย – ลาว ในบริบทของการครอบงำทางวัฒนธรรม

(3) ไทยเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศที่มีต่อลาว โดยพบว่า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างไทย – ลาว ส่วนหนึ่งนั้นเกิดขึ้นมาจากการผลักดันของลาวเอง และอีกส่วนหนึ่งนั้นเกิดมาจากฝ่ายไทย โดยเน้นหนักไปในทางเศรษฐกิจและธุรกรรมทางการค้าเป็นหลัก

ผลการศึกษาที่ผ่านมาระบุว่า โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการค้าไทย – ลาว ในปริมณฑลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งพบว่ามี ปริมาณการค้าและการลงทุนของไทยส่วนมากออกไปสู่เวียดนามในเชิงที่จะสร้างคุณประโยชน์ให้กับไทยมากกว่าลาวหรือเวียดนาม ซึ่งพบว่า ไทยจะเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบอีกสองประเทศในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การลงทุนภาคบริการ การค้าชายแดน การค้าผ่านแดน การท่องเที่ยว การสัญจรของผู้คนในสามประเทศ และการยอมรับวัฒนธรรมในเชิงวัตถุ (Material Culture) ซึ่งพบว่า ด้วยเหตุดังกล่าวจะทำให้ลาวและเวียดนามมีความเข้าใจกับไทยมากยิ่งขึ้น ไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งจากลักษณะของความร่วมมือกับทุกๆ ประเทศ ที่อยู่ใว้ในละแวกนี้

ความสำคัญของไทยในสายตาของประชาชนและภาคเอกชนของ สปป.ลาว และเวียดนามจะมามากขึ้น ภายหลังจากที่มีโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 แล้ว ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้คือ

(1) ไทยมีอำนาจที่เหนือกว่าในทางการเมือง (Political Hegemonic Power) จากการเป็นที่ยอมรับด้วยอุดมการณ์การเป็นเจ้าผู้ครอบครอง (Political Hegemony) ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลไทยตัดสินใจที่จะลงทุนก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ขึ้นมา โดยมีเจตจำนงที่ว่า ประเทศต่างๆ จะได้รับผลประโยชน์ทางการค้าและระบบเศรษฐกิจร่วมกัน จากการใช้เงินทุนและงบประมาณทั้งหมดซึ่งเป็นที่ของไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลไทยควรที่จะเป็นฝ่ายที่ได้รับการยกย่องจาก สปป.ลาว เพราะว่า พื้นที่โดยรอบของเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ใน สปป.ลาว จะได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และการลงทุนในภาคบริการ จากการทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

(2) ไทยมีอำนาจที่เหนือกว่าในทางเศรษฐกิจ (Economic Hegemonic Power) จากแนวโน้มที่ว่า ปริมาณการค้า และการหลั่งไหลสินค้าไทย กำลังเข้าไปสู่ สปป.ลาว ได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และยังทำให้มีปริมาณการค้าระหว่างกันมีมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว โครงการลงทุนทางตรงของเอกชนไทยในประเทศเวียดนามจะมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น บทสรุปที่สำคัญ ก็คือ ความร่วมมือระหว่างไทย – เวียดนาม จะมากขึ้น นอกจากนี้แล้ว จากนัยความหมายที่ชนชั้นปกครองลาวมีต่อภาคเอกชนไทย ยังแสดงออกว่า ไทยมีความสำคัญต่อลาวและเวียดนามในฐานะที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ผู้นำความทันสมัยโดยสินค้าไทย และผู้ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน ทั้งหมดนี้ส่งผลไปถึงความได้เปรียบทางการค้าที่จะตกอยู่กับไทย และเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคของไทยทางด้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

(3) ไทยมีอำนาจที่เหนือกว่าโดยอุดมการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Hegemonic Power) จากคำอธิบายของทฤษฎีระบบโลก (World System Theory) Wallerstein ให้ข้อสรุปไว้ว่า เมื่อใดที่ประเทศต่างๆ มีอำนาจครอบครองความเป็นเจ้าในทางการเมืองและเศรษฐกิจแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีอำนาจครอบครองความเป็นเจ้าในทางวัฒนธรรมด้วย ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจาก ความเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจ และการค้าที่มีร่วมกันภายใต้อำนาจที่เหนือกว่าในทางวัฒนธรรมในปริมาตรทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ปรากฏในขณะนี้ คือ (1) สินค้าแฟชั่นไทยที่มีความทันสมัยกำลังได้รับความนิยมอย่างสูง ผลการศึกษาทั้งหมด ระบุว่า ภายในโลกทัศน์ของชาวลาวและชาวเวียดนามนั้น เล็งเห็นกันว่าสินค้าไทยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูง (Standardization) (2) สปป.ลาวในพื้นที่ตอนกลางของประเทศ และเวียดนามในบริเวณโดยรอบท่าเรือดานัง กำลังให้ความสำคัญต่อไทยในอันที่จะสร้างความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนร่วมกัน โดยภาคตัดขวางของเส้นทางการขนส่งเชื่อมโยงทั้ง 3 ประเทศเข้าด้วยกัน คือ ไทย – ลาว - เวียดนาม

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยภาคสนาม

(1) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรวิจัย ไม่ได้มาตรงกับเทคนิคการสุ่มตัวอย่างซึ่งมีการกำหนดไว้ตั้งแต่ต้น โดยมากจะประสบปัญหาในด้านการให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสอบถามและสัมภาษณ์

รวมทั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษามีค่อนข้างน้อย ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งสำหรับการใช้เวลาในการลงพื้นที่ ดังนั้น จึงพบว่า ประชากรวิจัยประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ได้มาจากเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling

(2) งบประมาณวิจัยอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมา เมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญของปัญหาวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการจำกัดขอบเขตของกลุ่มประชากรวิจัย พื้นที่และระยะเวลาที่ลงพื้นที่ให้สั้นและกระชับมากที่สุด

5.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาการค้าไทย-ลาว ณ จุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจในครั้งนี้ ต้องการที่จะนำเสนอข้อความจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ทางด้านการค้า การลงทุน วิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่รอยต่อทั้ง 3 ประเทศ (ไทย – ลาว – เวียดนาม) ซึ่งเป็นอยู่ในปัจจุบันเทียบเคียงกับการคาดคะเนและพยากรณ์บนพื้นฐานของข้อความจริงที่มีความเกี่ยวข้องพันกันอยู่โดยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของทั้ง 3 ประเทศ ในขณะนี้

ผลการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ครบถ้วนทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ

- (1) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้า เป็นสำคัญ ระบบเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ของทั้งสองประเทศถูกดึงดูดเข้ามาหาไทยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว ยังทำให้รูปแบบการบริโภคสินค้าของชาวลาวและชาวเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับไทยมากยิ่งขึ้นด้วย
- (2) เมื่อสะพานแผ่นดิน ในที่นี้หมายถึง สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 เกิดขึ้นแล้ว ไทยจะมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ยกเว้นเพียง สาธารณรัฐประชาชนจีน เท่านั้น
- (3) ทศนคติและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เล็งเห็นว่า เมื่อมีการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 แล้ว ไทยจะเป็นฝ่ายที่จะได้รับผลประโยชน์ทางการค้าและเศรษฐกิจมากกว่าลาวและเวียดนาม

ผลการศึกษาที่ได้ทั้งสองส่วนถูกนำมาวิเคราะห์จนเป็นข้อสรุปที่สำคัญในทิศทางที่มีความสอดคล้องกันอยู่มาก โดยพบว่า กลุ่มข้าราชการระดับสูงเล็งเห็นว่าสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะส่งเสริมการค้า การลงทุน การขยายตัวทางเศรษฐกิจให้กับไทยในเวลาที่ค่อนข้างรวดเร็ว และไทยจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าลาวและเวียดนามในทุกๆ ด้าน และทำให้ไทยมีความสำคัญในสายตาของทั้งสองประเทศนี้ ส่วนในระดับประชาชน เจ้าของร้านค้า และพ่อค้าทั้งไทย – ลาว มองว่า การ

ก่อสร้างสะพานจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวดีขึ้น สินค้าขายได้มากขึ้น และจังหวัดนครพนมมีความเจริญมากขึ้น ซึ่งไปเพิ่มความสำคัญของจังหวัดนครพนมในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญมากกว่าเดิม

ผลการศึกษาได้รับประโยชน์ตามที่คาดไว้ตั้งแต่ต้นในประเด็นต่างๆ กล่าวคือ

- (1) ทำให้เห็นถึงผลประโยชน์ทางการค้า โดยพบว่า การขยายตัวของมูลค่าการค้า รูปแบบการลงทุนตรง ประเภทการค้า และสินค้าที่ซื้อขาย รวมไปถึงผลพลอยได้ที่เกิดจากภาคบริการ คือ การท่องเที่ยวระหว่าง 3 ประเทศ และทำให้เห็นถึงรูปแบบการค้าชายแดน ไทย – ลาว – เวียดนาม ที่ชัดเจน โดยพบว่า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านสินค้าที่ซื้อขายจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการบริโภคมาทางไทยมากขึ้น เพราะการซื้อขายสินค้าไทยในกลุ่มเครื่องอุปโภคบริโภค และอื่นๆ
- (2) ทำให้เห็นถึงผลได้และผลเสียที่เกิดขึ้นจากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จากทัศนคติของผู้ที่มีส่วนได้เสีย โดยพบว่า ไทยจะเป็นประเทศที่มีส่วนได้มากกว่าเสียจากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 เพราะว่า ขนาดของระบบเศรษฐกิจไทยจะกว้างไกลออกไปอีก เมื่อนับจากจังหวัดนครพนมและพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้เคียงออกไปทางชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศเวียดนามเพิ่มขึ้นอีก 1 จุด โดยทะลุออกไปถึงจังหวัดกว๋างบิ่งของประเทศเวียดนาม จากเดิมที่มีแล้ว 1 จุด คือ จุดที่มีการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ 2 (จังหวัดมุกดาหาร – แขวงสะหวันนะเขต) ซึ่งทะลุเข้าไปถึงท่าเรือคานังของประเทศเวียดนาม
- (3) ทำให้เกิดแนวทางเพื่อการตัดสินใจที่จะสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนกับกลุ่มความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS - EC) โดยรัฐบาลไทยที่มีความถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รัฐบาลไทยจะเล็งเห็นถึงความสำคัญของจุดที่มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 นี้ ว่ามีความคุ้มค่าแก่การลงทุนก่อสร้างทั้งโดยมิติของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมการบริโภค ที่จะมามีมากยิ่งขึ้นในอนาคต และเมื่อความร่วมมือในโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ได้สำเร็จลุล่วง จนกระทั่งสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 สร้างสำเร็จและสามารถใช้งานได้จริงแล้ว ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า โฉมหน้าทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยจะมีความเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่